

Documentatiecentrum: alle NMBS-kennis binnen handbereik

Panoramisch op documentatie van de

Binnen de CCE Communicatie zorgt het documentatiecentrum ervoor dat het NMBS-personeel snel alle documentatie krijgt die het nodig heeft om de onderneming goed te laten draaien.

Het documentatiecentrum bevindt zich in de kelderverdieping van het hoofdgebouw. Het lijkt helemaal niet op een stoffige bibliotheek, maar het staat daarentegen open voor de nieuwe communicatietechnologieën en het tracht iedereen die aanklopt zo goed mogelijk te helpen. PC's zijn alom tegenwoordig en een legertje documentaristen stouwen hun geheugen vol met tienduizenden titels van artikelen en boeken over de meest diverse onderwerpen. Andere medewerkers kopiëren de gevraagde artikelen. Een derde groep beheert de voorraad foto's en archieven van de maatschappij. Bepaalde documenten daaruit dateren al van 1835!

Centrale aankoop-diensten... op maat

Het documentatiecentrum koopt, huurt, verspreidt en raadpleegt boeken, tijdschriften, jaarverslagen, persartikelen, statistieken, officiële publicaties (Belgisch Staatsblad, Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen enz.), CD-ROM's, basisnormen, referentiewerken en bijwerkingen. Elf keer per jaar bezorgt het alle diensten een bulletin met de nieuwste uitgaven.

Het centrum centraliseert de aankoop van werken, volgens de behoeften van de diverse departementen van de maatschappij. In concreto verzamelen de verantwoordelijken van die departementen elk jaar de door hun medewerkers bestelde boeken, tijdschriften of CD-ROM's, en sturen dan een bestellijst door naar het centrum dat het budget beheert.

Toegevoegde waarde creëren, dat is ook de taak van het centrum. "We volgen op verzoek bepaalde dossiers permanent op, we maken samenvattingen van de geïnventariseerde artikelen en helpen de mensen om de verstrekte informatie zo efficiënt mogelijk te gebruiken" legt Leo Carlier uit. Hij is de coördinator van het documentatiecentrum.

Virtuele bibliotheek

"Het centrum is niet meer zoals vroeger een bibliotheek met rekken vol boeken. Nu is het een echte virtuele wereldbibliotheek" vertelt Leo Carlier. "Wat we hier niet hebben - bijvoorbeeld te gespecialiseerde titels - vinden we buitenshuis. Uiteraard bij de UIC. Maar het documentatiecentrum is ook aangesloten op bepaalde netten zoals CODOCO of Impala". CODOCO groepeert diverse instellingen uit de sector vervoer en

de bibliotheek en verschilt ook naargelang het een tijdschrift of een boek betreft. "En vergeten we het internet niet, de grootste bibliotheek ter wereld" voegt Leo Carlier er nog aan toe.

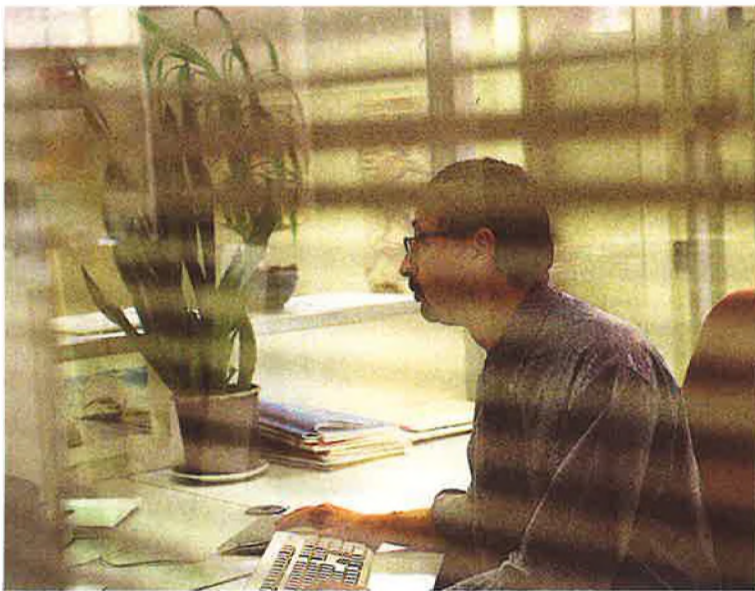
'Blauw bulletin' en 'intranet'

Intranet is niet alleen een bron van informatie over de maatschappij, het is ook een werksinstrument. Daarom heeft het documentatiecentrum op het netwerk

Het bulletin telt 2.000 lezers die geregeld een bestelling doen. Daarnaast zijn er de rechtstreekse aanvragen bij het centrum, de bestellingen via intranet en zelfs via internet. "We krijgen geregeld e-mails van personen uit Europa of uit de Verenigde Staten" aldus Leo Carlier.

Projecten bij de vleet

De site van het centrum op het intranet zal nog verder worden

1	2
3	4

1. Computerwerk per e-mail: Leo Carlier bedient verre klanten op hun wenken
2. In de leeszaal: consulteren van documenten die niet mogen worden meegenomen
3. Het blauw bulletin is bijna klaar voor de zending
4. De tijdschriftbibliotheek herbergt een wijde waaier aan talen

telecommunicatie, waaronder het Ministerie van Verkeer en Infrastructuur, de Post, SABENA, en ook Belgacom. Het Impalanet is de link tussen de Belgische universiteitsbibliotheken en de buitenlandse (meer bepaald de British Library of de Bibliothèque Nationale de France). Voor deze interbibliothecaire uitleendienst moet 200 tot 500 frank worden betaald. Het bedrag hangt af van

van de NMBS 'Diane' geïnstalleerd, een databank met referenties van de artikelen en boeken (zie volgend artikel). Dat wil niet zeggen dat met intranet het maandbulletin zal verdwijnen: de informatie moet immers voor iedereen toegankelijk zijn. Via het bulletin komen er ongeveer 300 kopie-aanvragen per maand binnen, en soms meer dan 70 artikelen in een dag.

uitgebreid: "We zullen een 'intranet' creëren, een toegang tot externe sites (UIC, andere spoorwegen, enz.), rechtstreeks via het intranet van de NMBS, zonder gebruikmaking van een modem".

Al deze projecten zijn mogelijk doordat de documentaristen van het centrum zich voortdurend bijscholen. "We nemen deel aan de studiedagen die worden georgani-

seerd door het VVBAD en het ABD, de Nederlands- en Franstalige verenigingen van documentaristen. We volgen de evolutie van ons vak dus op de voet en slagen er zo in om het personeel altijd het nieuwste en het beste aan te bieden".

Voor elk wat wils

Francis Baele, industrieel ingenieur bij CW Cuesmes, houdt zich bezig met de planning van de wagens die de werkplaats binnenkomen en verlaten en stelt de bestekken voor die wagens op. Hij kent het documentatiecentrum goed via zijn bestellingen: "Ik ontvang regelmatig het bulletin van het documentatiecentrum en bestel gewoonlijk vier tot zes artikelen per maand. Die gaan over zeer uit-

eenlopende onderwerpen: technische artikelen, zoals het toekomstige ontwerp van de extra lange treinen en de oplossing van remproblemen, maar ook artikelen over ploegmanagement of omgang met stress. Ik heb net ontdekt dat het centrum een site heeft op het intranet. Dat vraagt enige aanpassing. Maar toch, zopas heb ik mijn eerste artikel via het net besteld".

Hoe het Documentatiecentrum contacteren ?

Adres:
CO.041 / sectie 80-1
Frankrijkstraat 85
1060 Brussel

Fax: 911/54012

E-mail: doccenter@b-rail.be

INTRANETSITE:
[http://intraweb/docnet/N/\(Nederlands\)](http://intraweb/docnet/N/(Nederlands))
[http://intraweb/docnet/F/\(Frans\)](http://intraweb/docnet/F/(Frans))

Telefoonnummers:
Documentatie: 911/53012
Bibliotheek: 911/53032
Archief en fototheek: 911/53074
Kopieën en uitleendienst: 911/53013
Circulatielijst: 911/54011
Administratie: 911/53031

Het Centrum is doorlopend open van maandag tot vrijdag, van 9 tot 16 uur.

Diane spoort voor u informatie op

Informatie moet op elk moment voor iedereen toegankelijk zijn. En u krijgt die informatie ook snel geleverd, nu het documentatiecentrum zijn omvangrijke databank met de referenties van al de beschikbare artikelen en boeken op intranet heeft geïnstalleerd. Het programma dat dit mogelijk maakt heet Diane.

De documentalisten, uw bondgenoten

Het personeel heeft nauwelijks tijd om de nodige informatie op te zoeken. Het team documentalisten van het centrum is dan ook een geschenk uit de hemel. "De mensen hebben vooral nood aan snelle informatie: tegen gisteren, en liefst nog tegen eergisteren als het kan. In ieder geval uiterlijk tegen de dag erna" verklaart Catherine Walravens, verantwoordelijke voor de databank Diane. De

slagen, persdossiers, enz.) en persknipsels. De op lange termijn interessantste teksten worden gescand en kunnen met een eenvoudige muisklik rechtstreeks op het scherm worden weergegeven". U kunt ze ook in het geheugen van uw PC opslaan en afdrucken wanneer u maar wilt. Ook toegankelijk zijn: de wetteksten zoals het Belgisch Staatsblad of het Publicatieblad voor de Europese Gemeenschappen. U krijgt toegang via een reeks sleutelwoorden (zie

Dankzij dat programma zal het mogelijk zijn de samenvatting van de boeken (inhoud van de verschillende hoofdstukken enz.) op intranet te installeren, wat het opzoekwerk voor de gebruikers vergemakkelijkt. "De databank Diane heeft van mei tot juli proefgedraaid. Een noodzakelijke testperiode, want er dienen gegevens van totaal verschillende banken te worden overgeheveld naar een gehegroepeerd in een nieuwe databank" verklaart

C. Walravens: "Diane is complementair met de andere diensten die het documentatiecentrum aanbiedt".

1. Elk interessant document wordt ingescand, opgeslagen en geïnstalleerd op de site
2. Daarna wordt gecontroleerd of alles goed werkt

Diane in cijfers

7.610 boeken (referentiewerken, jaarverslagen, statistieken, stageverslagen, persdossiers, NMBS-brochures enz.)

13.532 tijdschriftartikelen (technische tijdschriften, economie, personeelsbeheer, management enz.)

4.847 persartikelen verschenen sedert 1994.

En elke dag komen er in de databank ten minste tien referenties bij ...

Welkom bij Diane

Een bezoekje aan Diane om informatie over de NMBS op te zoeken. Als we op het beginblad van Dianenl zijn, klikken we op "Documentaire opzoeking". Op het nieuwe blad kunnen we kiezen tussen een algemene opzoeking (alle soorten van documenten: pers- en tijdschriftartikelen, boeken, statistieken, verslagen, normen, enz.) of een specifieke opzoeking "persknipsels", "artikelen", "boeken". De tweede methode is gericht.

Met de algemene opzoeking in de lijsten met titels krijgen we toegang tot ongeveer 5.434 artikelen, boeken en krantenartikelen over de NMBS. Een groot aantal gescande pers- en tijdschriftartikelen kunnen we rechtstreeks op het scherm brengen, afdrucken of in de computer opslaan. Bij de andere artikelen zien we op het scherm diverse aanwijzingen zoals de plaats waar ze worden bewaard (documentatiecentrum) en of we ze kunnen ontlenuen. Als dat het geval is, vragen we aan het centrum een kopie van het artikel ofwel vragen we een document in bruikleen met het formulier waar we via "Aanvraag kopiëren en uitlening boeken" bij kunnen. Het opzoeken duurde 15 minuten, we lezen een dertigtal teksten en hebben een twintigtal artikelen over de NMBS in onze pc opgeslagen. Dat alles lezen is voor later!

We worden overspoeld door informatie, en het is dus zaak die massa gegevens te sorteren om ze gemakkelijker toegankelijk te maken. Want wie met succes beslissingen wil nemen, moet op het gepaste ogenblik over de juiste informatie beschikken. De oplossing is intranet, het snelle en op afstand werkende communicatiemiddel in de onderneming, het uitstalraam waarin het centrum toont wat het aan het personeel te bieden heeft.

documentalisten zijn het gewoon om via alle mogelijke kanalen referenties en documenten op te zoeken: in hun eigen documentatie, bij andere bibliotheken, op internet. Catherine Walravens besluit: "Wij bezorgen het personeel wat het nodig heeft. Zelf moet het die informatie dan verder verwerken".

Diane verwacht uw vragen op intranet

Sedert juli 1999 is de databank van het documentatiecentrum rechtstreeks toegankelijk. "Ze heet Diane en bevat een hele reeks referenties van artikelen, monografieën (referentiewerken, jaarverslagen, statistieken, stagever-

de gebruiksaanwijzing "Welkom bij Diane" hiernaast). "De index omvat 2.500 sleutelwoorden in twee talen (Nederlands en Frans), gekoppeld aan geografische termen en looperwoorden (kaart, grafiek, communicatie, opening enz)" zegt Catherine Walravens. "Het Diane-project werd in 1992 gelanceerd. Dit jaar is het computersysteem gemoderniseerd: het draait nu onder Windows, is compatibel met intranet en maakt het mogelijk om de OCR te integreren. De OCR is een programma dat karakters herkent. Het leest dus teksten en kiest zelf zijn sleutelwoorden. Zowel voor ons als voor de gebruiker betekent dat tijdswinst en efficiënt opzoekwerk" vervolgt Catherine Walravens.

Els Petit, hoofd van het informaticaproject.

Een aanvulling op de andere diensten

"Het is evident dat Diane een aanvulling is op de andere documentatiediensten" preciseerd Catherine Walravens. "Met name op de bestellingen, het rondzenden van tijdschriften, interbibliotheecair ruilverkeer, kopiëren van artikelen en het opzoeken van documenten". En de vooruitzichten? "We zijn van plan een hele reeks CD-ROM's op intranet te brengen, zoals het spoorweglexicon in twaalf talen, woordenboeken, UIC-documenten, de inhoud van de internet-sites, enz".

Archief: mensen wegwijs helpen

Eind 1989 werd een archiefdienst opgericht en ondergebracht bij het documentatiecentrum. De eerste bedoeling was een centraal historisch archief uit te bouwen. Door een gebrek aan middelen blijven de archieven grotendeels decentraal. Maar de dienst is goed uitgerust om mensen wegwijs te helpen.

De archiefdienst maakt deel uit van het documentatiecentrum. Logisch. Het archief stelt interne bronnen ter beschikking, het documentatiecentrum, of de bibliotheek, externe. Beide zijn complementair.

Archief zit zeer verspreid

De eerste doelstelling was een centraal historisch archief op te richten. Maar daar is ruimte voor nodig, veel ruimte en gekwalificeerd personeel om stukken te beschrijven, te identificeren, de waarde ervan te bepalen en te beslissen of ze moeten worden bewaard. Die middelen zijn er niet

en dus beperkt men er zich toe ervoor te zorgen dat het archief goed bewaard wordt én dat het toegankelijk is.

Heel wat documenten in het centrale archief dateren uit de periode na de oprichting van de NMBS in 1926. Maar er zijn ook oude stukken vanaf 1835: gepubliceerde bronnen over parlementaire besprekingen die de oprichting van de spoorwegen voorafgingen, documenten uit de tijd van de Staatsspoorwegen en de concessies verleend aan diverse maatschappijen die een spoorlijn uitbaatten, verslagen van hun werking, reglementeringen uit die tijd.

Heel veel archief zit decentraal bij de districten. Greta Verbeurgt (foto), archivaris op het documentatiecentrum vertelt over de goede samenwerking: "Sommige zaken zoals originele plannen van stations op linnen wisselen we uit. We bewaren de originelen en bezorgen de gebruiker een af-

druk op polyesterfilm. Zo voorkomen wij dat het origineel degradeert".

Wegwijs helpen

Als gevolg van de decentralisatie is een belangrijke taak van het archief mensen wegwijs helpen bij historische opzoekingen: buitenstaanders, studenten, gepensioneerden, mensen die geïnteresseerd zijn in alles wat spoorweg is.

Veel vragen komen van binnen de maatschappij maar ook van buiten. Greta geeft twee voorbeelden uit de vele: "Tussen de NMBS en

een andere partner rijst een betwisting over een bepaalde brug. Wij onderzoeken de historiek van de brug. Wanneer is ze gebouwd? Welke aanpassingen zijn gebeurd? Wij zoeken historische elementen die de betwisting helpen oplossen. Of hoe de grond in het verleden is gebruikt, in geval van milieuvergunningen. Mensen die ons kennen, komen met dergelijke vragen bij ons. Jammer genoeg merken wij dat velen niet weten wat wij doen. Ze zijn dan wel aangenaam verrast als ze het ontdekken".

Externe klanten zijn vaak studenten, vorsers of mensen voor wie "spoorwegen" een hobby zijn. Greta Verbeurgt geeft ons het voorbeeld van een onderzoeker die wekenlang te gast is in het archief en er aan de hand van het archief van de Nationale Paritaire Commissie en Subcommissie nagaat hoe de NMBS als werkgever is geëvolueerd. De resultaten zijn bestemd voor een boek dat in 2001 naar aanleiding van 75 jaar NMBS wordt uitgegeven. De man maakt deel uit van een interuniversitair team van historici die

Archief

(vervolg)

een overzicht maken vanaf het prille begin van de spoorwegen tot nu en zelfs tot in de toekomst.

Intermediair Archiefdepot Kapellekerk

Dit depot illustreert goed de taak van de archiefdienst. Onder het station Brussel-Kapellekerk is een grote archiefruimte waar alle centrale diensten hun archieven bewaren. Aangezien er geen permanent beheer is, is er weinig kijk op wat wordt bewaard en kampt men met een voortdurend plaatsgebrek. "Wij hebben met de diensten gekeken wat moest worden bewaard" verduidelijkt Greta Verbeurgt. "Zo hebben wij 75 % van het depot kunnen elimineren. Een permanentie zou ideaal zijn. Maar ja, de middelen ontbreken. Ik wil trouwens van de gelegen-

heid gebruik maken om een algemene oproep te doen: geef ons aub even een seintje vóór u archief elimineert waarvan de bewaartermijn verstreken is, maar misschien wel belangrijk is als getuige voor een latere generatie. Wij komen dan kijken en beslissen of

we het archief integraal of deels overnemen, of dat alles weg mag".

Eerst een telefoontje

De medewerkers van het archief komen in contact met heel veel mensen, die ze altijd proberen te helpen met namen van contactpersonen, juiste informatiebronnen of doorverwijst naar andere instellingen zoals het Ministerie van Verkeer, het Rijksarchief, een stadsarchief, een wetenschappelijke instelling en soms zelfs een openbare bibliotheek. Voor al die mensen heeft Greta een tip: "Een voorafgaand telefoontje is vaak nuttig. Wij kunnen telefonisch al veel mensen op het juiste spoor zetten. Is het wat gecompliceerder, dan hebben we ruimte om eerst zelf opzoekingen te doen".

➤ In de kelders van Kapellekerk: de archieven van de centrale diensten.

Fototheek toegankelijk maken voor iedereen

Sinds enige tijd heeft de archiefdienst ook een geïnformateerde fototheek en de productie van foto's overgenomen. Die geïnformateerde fototheek is waardevol omdat ze toelaat snel foto's terug te vinden, maar heeft nog te veel beperkingen om ze open te stellen voor een groot publiek. Daarom zal de software voor Diane ook worden gebruikt om de fototheek op intranet te brengen.

"Vanuit onze cliënteel is daar zeker vraag naar," zegt Greta Verbeurgt. "Die cliënteel is gevarieerd: de dienst Communicatie zelf is een grote klant maar ook Reizigers Nationaal en Internationaal, B-Cargo, Patrimonium, dochterondernemingen... kloppen geregeld aan. En wij hebben ook externe klanten: verzamelaars, studenten, firma's die voor een bepaalde communicatie graag het beeld van een trein gebruiken, leveranciers van de NMBS die een foto van hun product willen. Elke vraag van buiten wordt geëvalueerd om te zien of er rechten moeten worden betaald, bijvoorbeeld als de foto voor een commercieel doel wordt gebruikt. Foto's van Eurostar en Thalys zijn in dat verband zeer gegeerd. Wij gaan ook na of foto's niet bestemd zijn voor een negatieve communicatie die het imago van de NMBS kan schaden. Externe klanten betalen hoe dan ook altijd de vaste kosten, zo'n 150 frank per foto".

Thalys international lanceerde een nieuw initiatief en bracht een CD-ROM in omloop met Thalysfoto's

van de vier netten, ook van de NMBS dus. Touroperators, journalisten... kunnen op de CD-ROM foto's kiezen en ze bij ons bestellen. Om misbruiken te voorkomen wordt telkens een gebruiksovereenkomst opgesteld.

De NMBS-fotocollectie wordt voortdurend aangevuld. Daarom wil men ze aanbieden via een gegevensbank met actief zicht die aangeeft wat nieuw is.

Foto's worden voor alle klanten

bewaard en vormen een essentieel onderdeel van het historisch patrimonium in onze maatschappij. Ook hier een algemene oproep van Greta Verbeurgt: "Staat er bij u iets te gebeuren, organiseert u iets, laat het ons weten. Testritten van nieuw materieel, een spectaculaire fase bij werken, de afbraak van een station... dergelijke zaken interesseren ons en onze fotoklanten. Vaak komen mensen bij ons als het te laat is, staan ze perplex dat er van iets geen foto's bestaan".

- 1
- 2
- 3

Bekende gezichten...

Leo Goossenaarts (2) en Denis Moinil (1) zijn voor velen "bekende gezichten". Dat is niet eens zo verwonderlijk want ... met het fotooestel in de hand, reizen zij door spoorwegland.

... en minder bekende

In de archiefdienst (3) worden de details van de foto's (op negatief of plancontact) aandachtig geïnspecteerd.

